

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 1. An, & qualem obligationem pariant Sponsalia de futuro?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ARTICULUS V.

De effectu Sponsalium.

Effectus aliquos Sponsalia cum aliis contractibus habent communes, dictos propterea *generales*; alios autem sibi proprios, seu *speciales*: inter illos numeratur obligatio naturalis, & civilis præstandi cum effectu, quod promissum est; inter istos, impedimentum publicæ honestatis, &c.

§. I.

An, & qualem obligationem pariant Sponsalia de futuro?

164. Obligatio in genere appellatur à Salas D. 3. de legibus, §. 2. n. 90. *vinculum, quo adstringimur aliquid facere, vel ommittere, ita, ut si illud non faciamus, aut non omit- tamus, peccemus, nimirum vel Theologicè (seu contra conscientiam) vel Ethicè, contra decentiam, & honestatem; vel civili- ter, nimirum contra iustitiam legalem, juris civilis dispositione debitam, & ob- servantiam iustitiæ legali. Cæterum si obligatio consideretur per ordinem ad rem, ad quam quis obligatur, triplex est: prima est naturalis tantum, quæ ortum habet à jure naturali; quæ duplex est, una obstringens in foro conscientiæ; altera, ex solo honestatis debito. 2. civilis tantum, cum quis civili jure tantum est ad- strictus, non naturali: 3. est ex utraque mixta, cum jure naturali, & civili tenetur quis aliquid agere, vel ommittere. Si autem consideretur obligatio, quantum est ad vinculum causarum, duplex, nempe civilis, quæ aut legibus constituta est, aut certo jure civili comprobata; & Prætoria, seu Honoraria, quam Prætor ex sua juris- dictione constituit. Sic Pereyra in *Elu- cidario Theol. moral. & utriusq. juris* L. 1. *Elucidat. g. n. 207.* his præmissis.*

165. Resp. I. quòd Sponsalia de futuro, legitime contracta omnino pariant obliga- tionem naturalem; ita communis. Nam jure naturali obligamur, servare fidem, alteri legitime datam, & acceptatam. Alias iniquæ forent leges, quæ prohibent repetitionem debitorum, etiam ex nudo pacto solutorum: certum autem est, quòd jura justè statuunt, & repeti non posse, ut constat ex L. 21. C. de Pactis, ibi; ex-

ceptione te tueri potes, si possides, nimirum contra illum, qui, quæ possides, contra con- ventionem vult repetere; ergo cum Spon- salia de futuro habeant rationem pacti legiti- mi, & vestiti (sunt enim contractus nominatus) à fortiori parient obligatio- nem naturalem, seu vinculum conscien- tiæ, obstringens sub peccato.

Resp. 2. quòd etiam pariant obliga- tionem civilem. Nam Civilis obligatio rectè arguitur, quando contra violan- tem, aut renuentem implere obligatio- nem, jure constitutam, vel comproba- tam, alteri conceditur actio, nimirum jus persequendi, hoc est, legitima facul- tas, seu autoritas permittens, persequi in judicio id, quod sibi debetur. At Spon- salia de futuro, legitime contractis, jure civili, & canonico, conceditur actio, 1. quia sunt contractus nominatus, qui jure civili actionem parit. 2. quia habent posi- tivam juris canonici assistentiam, ut const. ex c. 46. 47. & 50. caus. 27. q. 2. & c. 10. ac 17. de Sponsal. ergo. Hinc, quæ jure Codi- cis, & Digestorum constituta, vel præmissa sunt, sponsis liberum sit, à Sponsalibus re- filire, & alteri nubere, jure canonico ab- rogata sunt, cum foveant gravem injuriam alterius, à resiliendo deserti.

Quæstio autem est. I. an naturalis ob- 167. ligatio Sponsalium sit gravis, & ex qua virtute? Triplex est sententia; prima docet, nullam promissionem simplicem, comparatione horum obligare sub morta- li, quantumvis acceptatam; sic Cajetanus. 1. 2. q. 123. a. 1. Nam ex tali promissione solum oritur obligatio fidelitatis, & vera- citatis, quæ virtutes solum obligant sub veniali, ut facta dictis, & promissis confor- mentur, ne hominem, cui fidem dedisti, decipias. Sic ille cum Soto, Armillà, García, & Henriquez: Secunda vult, ex simplici promissione materiæ gravis, & acceptata, nasci gravem obligationem; ita Sanchez. l. 1. D. 5. n. 13. Tertia demum hanc etiam tenet, sed cum hac limitatione: si pro- mittens promissionem præstet secundum ejus naturam; non autem si promissionem restringat, & intendat solum ex honestate, & fidelitate obligari; his promissis.

Resp. postremam ex his sententiam 168. videri probabilior, quoad obligatio- nem gravem. Nam ex triplici capite de- prehendi potest mens legis, graviter obli- gantis;

gantis; 1. *ex materia*, in qua versatur; nempe si gravis sit. 2. *ex modo*, ut, si imponatur gravis poena legem violanti. 3. *ex verbis*, quibus lex profertur, ut notat Azor. p. 1. *Instit. Moral. l. 5. c. 6. q. 5.* at obligatio Sponsalium est circa materiam gravem, & injuste renuens eam præstare, etiam per censuras cogi ad hoc potest, ut constabit ex dicendis. Deinde ex acceptata promissione rei gravis promissarius acquirit jus exigendi promissum, ut dicitur c. 1. & c. *Qualiter*, de *Pactis*. In tota enim illius capituli lectione, is, cui pactum servatum non est, dicitur *injuriam passus*; ergo, cum graviter peccet, qui alteri negat rem gravem, jure debitam (nisi promittens expressè restrinxerit mentem suam ad animum, se tantum leviter obligandi) obligatio præstandi tale debitum, erit gravis: juxta communem autem Doctorum sensum, promissio futuri matrimonii, est promissio rei gravis; Ergo.

169. Resp. 2. eandem etiam videri probabilior, quoad vim obligandi *ex justitia*. Constat. 1. ex cit. juribus in priori num. Nam obligatio, cujus transgressio est *lesio juris alieni*, & *injuria*, est obligatio justitiæ, non autem unice alterius virtutis; at, qui fidem seu obligationem Sponsalium violat, lædit jus alienum, & alteri facit injuriam, ut dictum est; ergo. Denique promissio acceptata est pactum, seu duorum, aut plurium consensus in idem, L. 1. ff. de *Pact.* Pactum autem de re gravi (seclusa paciscentium restrictione, ut dictum est) qualis est materia Sponsalium, graviter obligat; cum tale pactum non servans possit excommunicari, ut const. ex c. 1. de *Pactis*. ibi: *aut invita pacta suam obtineant firmitatem, aut conventus, si se non cobibuerit, Ecclesiasticam sentiat disciplinam*. Ratio ulterior est, quia, quando cunque quis in foro externo jure compellitur adimplere promissum, tenetur ex lege justitiæ sub mortali implere in foro interno, ut colligitur ex c. *cum esse*. de *Testam.* (idem autem in utroque foro servandum, ubi forum externum non innicitur falsæ præsumptioni, nec in poenam, quæ Judicis sententiam desiderat) at promittens Sponsalia, in foro externo cogitur stare promissis, ut dictum est; Ergo.

170. Resp. 3. eandem probabilior videri, quoad illius sententiæ limitationem, ut Sponsalia non obligent graviter, sed solum vel honestate, vel fidelitate, si promittens intentionem sic expressè restringat. Quia actus agentium non operantur ultra eorum intentionem ex L. *non omnis*. de *Rebus credit.* quod rectè procedit in obligationibus merè voluntariis, ergo si promittens nolit se obligare ad constituendum promissario jus exigendi promissum, sed tantum ex fidelitate, sic & non aliter obligabitur. Hinc in foro conscientiæ standum est declarationi promittentis; in foro autem externo, si nullam restrictionem fecit, censendum est promississe, juxta naturam promissionis, quæ ex se jus justitiæ promissario concedit; ita Sanchez l. 1. D. 5. n. 22. ad ea porro, quæ in contrarium assert Pontius, à nobis supra relat, ibid. responsum est.

171. Quæstio est 2. quando Sponsi teneantur exequi obligationem Sponsalium? Resp. si præfixus sit terminus executioni, cum is advenerit, eos, & quemlibet eorum, obligari ad executionem, nisi aliter justè statuatur; vel lege, vel Sponsorum mutuo, & legitimo consensu, factâ temporis prorogatione: si autem nullus terminus appositus sit, probabilius est, quemlibet eorum, si rationabiliter possit, tunc ad executionem teneri, cum alter exegerit: ita P. Sanchez. l. 1. hic D. 28. n. 1. Nam ubi solutioni certa dies præfixa non est, *dies non venit*, hoc est, debitor ad solutionem non tenetur, nisi, cum creditor illa interpellat, ut dicitur L. *Debitores presentes*. 10. C. de *Pignoriibus*. Basilius Pontius l. 12. de *Spons.* c. 6. n. 1. ait: quod P. Sanchez cit. hanc doctrinam immeritò, ac perperam colligat ex cit. L. *Debitores*, eò, quod ibi prius denuntiatio non exigatur, quasi debitor prius solvere non teneretur, nisi à creditore interpellatus; sed tantum, quod Creditor pignus acceptum distrahere non possit, nisi Debitori denuntiet, vel solutionem faciendam, vel futuram pignoris distractionem. Verùm doctrina in principio legis tradita (*quod Debitores presentes prius denuntiationibus conveniendi sint*) universalis est; licet deinde ex universali descendat ad casum particularem, pro resolvenda quæstione debiti ex pignore, & tanquam universalis regula applicetur, dica-

dicaturque, cum pignus distrahi non debeat, nisi debitore, vel nolente, vel non potente debitum solvere, distrahi non debere sine denuntiationibus debitori factis; ergo nec immerito, nec perperam, P. Sanchez cit. doctrinam suam colligit ex L. *debitores*. Hinc quando dicitur L. *in omnibus ff. de Reg. Jur. in omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, presenti die debetur*; & L. *cum, qui. 41. §. Quoties ff. de V. O. Quoties in obligationibus dies non ponitur, presenti die pecunia debetur*; intelligitur, quando vel Creditor interpellat; vel iustus metus, vel verecundia illum ab interpellando removet. Deinde, cum dicitur, *presenti die debetur*, intelligi debet, quod posito semel contractu dies statim cedat, seu obligatio statim incipiat; licet dies non statim, sed primum tunc veniat, ubi Creditor interpellat.

172. Contrarium tenet P. Castropalaus D. 1. de Sponsal. p. 2. & alii cum Pontio cit. volentes non apposito executioni præstandæ certo termino, ut primum opportunè fieri potest, nuptias ex obligatione Sponsalium, cum absoluta & pura sunt, celebrandas esse. Ratio horum, præter allatas leges, fundatur in paritate desumpta à voto, statim ad executionem obligante, si non sit emissum in certum diem. Verùm sicuti votum non præfixo executionis termino emissum, sic Sponsalia statim exequenda forent, etiam. 1. die post emissum votum, & contracta Sponsalia, quod dici non potest. Deinde inter promissionem factam DEO, & factam homini, multæ sunt differentia; etiam quoad vim obligandi; illa, non obligat ex iustitia; secus ista: in illa dies non tantum statim cedit, sed etiam venit; secus in ista: Sponsalia enim (seu promissio matrimonii futuri) sunt more humanorum contractuum, in quibus regulariter non eo ipso statim dies venit, quod dies cedat, nisi Creditor petat, ut patet in mutuo, & aliis contractibus; ergo quoad hoc paritas ad obligationem voti, non præfixo executionis termino emissi, ad obligationem Sponsalium, non præfixo executionis termino contractorum, est illatio à diverso ad diversum, quod non valet.

Tom. IV.

Quid agendum cum recusante implere Sponsalia legitime contracta?

Non est dubium, iniuste renuentem 173. implere Sponsalia, in utroque foro licite compelli posse ad ea implenda. In foro quidem conscientia; tanquam indisposito negando sacramenta; quia inique violat naturale debitum ex Sponsalibus contractum; in foro autem externo, & judiciali, primum commonendo, ut faciat, quod debet; si monitus adhuc renuat, & sperari possit fructus, compellendo per censuras, ut dicitur in c. *Ex litteris 10. de Sponsal.* Nam, cum quidam G. filiam alterius, consentiente Patre, semel & iterum jurasset, ducere in Uxorem; & postea volens transire ad alia vota, Episcopus eum compellere vellet, ut, quod juraverat, impleret; ille ad Papam appellavit; quo posito, Pontifex Episcopo sic rescripsit: quia igitur prædicto G. periculosum est contra suum juramentum venire: fiat, t. mandamus, quatenus, *si hoc constiterit, eum moneas; & si non acquieverit monitis Eccles. censurâ compellas, ut ipsam (nisi rationabilis causa obstiterit) in Uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.*

Nec obstat c. *Requisivit. 17. eod.* ubi dicitur: *mulier, quæ juravit nubere alicui, si postea non vult, monenda potius, quam cogenda, quia matrimonia debent esse libera; & contracta sepe habent exitus difficiles.* Nam hoc intelligi potest, ut loco potius, intelligatur idem, ac prius (prout volunt aliqui apud Barbof. in cit. c. *Ex litteris n. 3.* & not. gloss. *ibidem V. compellat*, in fine) & sic capitulum *Requisivit* nihil contrarium statuit capitulo *Ex litteris*: alii capitulum *Requisivit*, quoad ea verba (*monenda potius, quam cogenda*) rectè exponunt, si in datis circumstantiis prudenter arbitretur Judex, ex talibus invitis nuptiis gravia mala, & scandala timeri; nec in alio sensu compulsionem præcipi in c. *Ex litteris*, nisi secluso eo periculo. Hinc quando dicitur: *non cogenda* (quia matrimonia debent esse libera) intelligitur, quod debeant esse libera *ab omni extrinseca necessitate*, de qua diximus aliquid n. 156. & dicemus infra; non autem, *a necessitate intrinseca*, nimirum oriunda ex jure naturali, supposito libero contrahentium consensu,

G

fensu,